

2024-09-26
Till Folkbildningsrådet
Vårt dnr: 23, u2024, 7/yb

Förslag för en mer transinkluderande rapportering

I Studieförbunden finns en diskussion om på vilket sätt IT-systemet Gustav bättre än idag kan redovisa könsfördelning för studieförbundens deltagare.

Rapporteringen av deltagares personnummer innebär att icke-binära och transpersoner som har ett personnummer som inte överensstämmer med deras könsidentitet tillskrivs ett kön som de inte identifierar sig med. Därför vill transpersoner ibland inte uppge personnummer och det upplevs som utpekande att studieförbunden kräver att deltagare uppger personnummer. Det nuvarande sättet att rapportera könsfördelning vid kulturprogram upplevs missvisande, godtyckligt och transfobiskt, dels för att det utgår från att kön går att avgöra utifrån yttre uttryck, dels för att metoden att uppge "andel kvinnor" indikerar att alla som inte uppfattas som kvinnor är män.

Detta får konsekvenser för verksamheten: Det är svårt att nå samverkan med transrörelsen, eftersom deltagare inte vill uppge personnummer. Antingen blir det ingen samverkan, eller så genomförs folkbildning som inte rapporteras som sådan. Den rapporteringsansvarige avstår ibland från att rapportera transpersoner även om de deltagit, vilket bland annat medför att deltagarna är oförsäkrade. Vid rapportering av kulturprogram registreras deltagare ibland med jämn könsfördelning, och ibland med en egen definition av kön för att det upplevs som omöjligt att göra en korrekt rapportering, till exempel kan alla med långt hår registreras som kvinnor.

Studieförbunden konstaterar att kravet på att dokumentera deltagares juridiska kön inte kommer från vare sig Folkbildningsrådet eller studieförbunden själva, utan från en kombination av lagstiftningar: Enligt 14 § Förordning (2001:100) om den officiella statistiken ska individbaserad officiell statistik vara uppdelad efter kön. Enligt 18 § Folkbokföringslagen finns två juridiska kön i Sverige: man och kvinna. Lagstiftningen begränsar således vilka åtgärder Folkbildningsrådet och studieförbunden kan göra. Det är till exempel inte möjligt att helt avstå från att rapportera juridiskt kön. Trots detta har Studieförbunden identifierat ett antal åtgärder som bör vara möjliga att

göra för att göra rapporteringen av studieförbundens folkbildning mer inkluderande gentemot transpersoner.

Studieförbunden föreslår att Folkbildningsrådet vidtar följande åtgärder:

1. tydliggör att ”kön” i villkor, variabelförteckning och statistik avser juridiskt kön.

Det finns flera aspekter av kön, såsom könsidentitet, könsuttryck och juridiskt kön, och dessa behöver inte nödvändigtvis stämma överens. Lagen är tydlig med att det är juridiskt kön som ska återges i statistiken. Det är ändå möjligt att vara mer transinkluderande genom att i redovisa att det är juridiskt kön som avses, och på så vis inte förutsätta att juridiskt kön överensstämmer med andra aspekter av kön.

2. uppdatera statsbidragsvillkoren så att undantag från kravet att uppge personnummer accepteras även för transpersoner. Transpersoner som inte uppger komplett personnummer föreslås istället registreras med födelsedatum och namn, och undantas från kravet att uppge könstillhörighet.

Detta kan medföra att transpersoner inte kommer inkluderas i den offentliga statistiken om studieförbundens deltagare. Studieförbunden bedömer dock att det är en så litet antal personer som berörs att statistiken bara kommer att påverkas marginellt. Eftersom folkbildningen från 2024 inte längre utvärderas enbart utifrån kvantitativa mått bedömer Studieförbunden att fördelen överväger nackdelen med åtgärden.

Åtgärden medför att Studieförbunden behöver göra vissa förändringar i Gustav: rutan ”kön”/”juridiskt kön” kompletteras med ett svarsalternativ ”vill ej uppge”.

Studieförbunden gör flera egna åtgärder för en mer transinkluderande rapportering som vi bedömer är inom ramen för gällande villkor och krav:

1. I Gustav och e-tjänsten tydliggörs att rapporteringen endast avser juridiskt kön, genom att nuvarande rutan ”kön” ändras till ”juridiskt kön”, och en faktaruta införs som förklarar varför informationen samlas in och hur den används.
2. Rutan ”juridisk kön” (nuvarande ”kön”) döljs. Den visas bara när den ska fyllas i manuellt, dvs när personnummer saknas.
3. Förnamn uppdateras inte i Gustav enligt folkbokföringsuppgifterna, utan det förnamn som deltagaren själv uppgett ska alltid användas.
4. Vid rapportering av könsfördelning vid kulturprogram tas rutan ”antal kvinnor” bort, och ersätts med ett dragreglage där rapporteringsansvarig ska ange en uppskattad könsfördelning. En faktaruta införs, som förklarar varför informationen samlas in, hur den används, och att det går att bedöma andelen på olika sätt.

5. Ett metodstöd tas fram, som ger vägledning om hur befintliga funktioner i Gustav kan användas, hur könsfördelning kan bedömas på olika sätt under kulturprogram och varför juridiskt kön finns med i rapporteringen.

David Samuelsson
Generalsekreterare Studieförbunden i samverkan